

Täysistunto

Tiistai 3.10.2023 klo 14.00—15.09

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Meille esittelee asian ministeri Mykkänen. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.14 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on sinänsä hallituksen esitys, josta saman sisältöinen hallituksen esitys annettiin eduskunnalle, mutta se raukesi vaalikauden vaihtuessa, kun eduskunta ei ehtinyt käsitellä sitä loppuun. Aiheena on siis hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta.

Keskiössä on esittää muutoksia lunastuslupalakiin eli lunastusluvasta annettuun lakiin, jolla täydennetään ympäristövaikutusten arviointia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeva direktiivi edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvissa hankkeissa on mahdollista antaa ympäristöä koskevia lupamääräyksiä. Näin ollen lunastuslupalakiin ehdotetaan sisällytettäväksi hyvää menettelyä edellyttävien sähkölinjojen ja kaasun siirtoputkien johtoreitin valintaa, ja hankkeen toteuttamistapaa koskevat, ehdotetut säännökset täydentäisivät lunastuslain mukaista lupaharkintaa. Lunastuslupamenettelyssä annettavaan päätökseen voitaisiin liittää hankkeen toteuttamistapaa koskevia määräyksiä, jotka olisivat tarpeen hankkeesta aiheutuvien ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi. Lisäksi lakiin esitetään sisällytettäväksi säännökset näiden päätösten noudattamisen valvonnasta ely-keskusten toimesta. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

14.16 **Pekka Aittakumpu kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille asian esittelystä. Kuten esille tuli, lainsäädäntöön siis nyt ehdotetaan tehtäväksi ympäristövaikutusten arviointidirektiivin edellyttämät täydennykset ja muutokset ja asia oli jo viime kaudella vireillä. Lunastuslupalakiin siis lisättäisiin tiettyjen sähkölinjojen ja siirtoputkien lunastuslupaharkintaa täydentävät säädökset. Esityksen mukaan muutoksilla arvioidaan olevan suotuisia vaikutuksia ympäristöön ja myöskin antavan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvien sähkölinjojen ja siirtoputkien linjausta koskevalle lupaharkinnalle nykyistä täsmällisempää oikeudellista perustaa. Tavoitteet ovat ilman muuta hyviä ja kannatettavia.

Sitten tässä lausuntopalautteessa oltiin erityisen huolissaan hallinnollisen taakan lisääntymisestä ja käsittelyaikojen pidentymisestä, jos viranomaisilla ei ole riittäviä resursseja. Tässä itse esityksessä todetaan, että valvontatehtävän hoitamisen arvioidaan vaativan kahdeksan henkilötyövuoden suuruisen lisäresurssien ohjaamista ely-keskuksille, ja mitä tuosta esityksestä nyt luin, niin siellä todettiin, että valvotun tehtävän hoitamiseen on osoitettu neljän henkilötyövuoden suuruiset lisäresurssit ely-keskuksille. On ilman muuta syytä korostaa tätä lausuntopalautteessa esille tullutta huolta viranomaisten mahdollisuuksista hoitaa lakisääteiset tehtävänsä sujuvasti. Kuten esityksessä todetaan, kestävään energiantuotantoon siirtymisen myötä energiansiirtohankkeiden määrä tulee lähivuosina lisääntymään hyvin merkittävästi, ja se taas ilman muuta lisää näitä koskevien lunastuslupa-asioiden määrää.

Kiinnitin huomiota myös Omakotiliiton lausuntopalautteeseen. Siellä todettiin, että ehdotetut säännökset parantaisivat kansalaisten osallistumisoikeutta. Liitto korostaa, että on tärkeää, että pientalojen ja vapaa-ajanasuntojen omistajat otetaan hyvissä ajoin prosesseihin mukaan ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden osalta. Toivon, että näitä näkökohtia nyt sitten eduskuntakäsittelyssä huomioidaan.

Tässä yhteydessä haluan myös todeta myönteisenä asiana sen, että hallitusohjelmaan on kirjattu uusien voimansiirtolinjojen osalta, että suomalaisten omaisuudensuojaa vahvistetaan korottamalla voimansiirtolinjojen lunastamisesta maksettavia korvauksia. Ajastaan jälkeen jäänyt lunastuslaki tulee uudistaa. Sitä on koetettu useamman vaalikauden ajan uudistaakin, mutta aina se on jäänyt tekemättä. Onhan näin, että suomalaisen maan- ja metsänomistajan asemaa tulee vahvistaa. Maanomistajien neuvotteluasemaa lunastustilanteissa ylipäätäänkin tulee parantaa, ja korvaukset tulee maksaa maan todellisen arvon mukaisesti. Kannustankin hallitusta myöskin lunastuslain uudistamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas.

14.19 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Todella ei ole eduskunta ensimmäistä kertaa tämän asian käsittelyn äärellä. Niin sanotusti joudumme tekemään tässä hieman laiskanläksyä sen osalta, että tämä asiakokonaisuus todella vaalikauden vaihteessa raukesi, mikä eittämättä osittain varmasti johtuu myös siitä, että tämä on monimutkainen kysymys, joka meidän kuitenkin pitäisi hoitaa jo ihan siitäkin syystä, että aikoinaanhan myös komissiolta tästä asiasta olemme huomautuksen saaneet, että tältä osin direktiivin täytäntöönpanossa emme ole edenneet siten, miten olisi pitänyt.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän myös omassa puheenvuorossani ehkä eniten huomiota niihin kriittisiin huoliin, joita tämän asiakokonaisuuden lausuntoaikana annettiin. Varsinkin erilaiset energia-alan toimijat kohtuullisen kriittisesti suhtautuivat siihen, tapahtuuko tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

tosiasiallisesti niin, että näillä muutoksilla entisestään lisätään taakkaa näille eri hankkeiden toteuttajille, toisaalta pitenevätkö käsittelyajat entisestään ja johtaako tämä jopa siihen, että ne tärkeät investoinnit, joita tarvitsisimme Suomen energiasektorilla vihreän siirtymän edistämiseksi niin tuotantopuolella kuin siirtoverkkojen puolella, jäisivät jopa osittain tekemättä. Varmaan tämä ei kenenkään meidän tavoite ole, vaan päinvastoin meidän tulisi kaikessa toiminnassa pyrkiä siihen, että näitä erilaisia tarpeellisia hankkeita voitaisiin edistää entistä nopeammin ja lupakäsittely olisi joutuisampi ja sitä kautta saataisiin nämä hankkeet myös toteutukseen, koska tosiasiallisesti se, että meillä esimerkiksi siirtoverkot kykenevät ottamaan vastaan yhä enemmän myös uusiutuvia energialähteitä, on keskeinen tae myös sille, että pystymme ylipäättänsä saavuttamaan sen hiilineutraalisuustavoitteen, jonka me olemme itsellemme antaneet.

Tältä osin, arvoisa puhemies, olisin vielä ministeriltä kysynyt: Kun varmasti ministerikin on perehtynyt siihen lausuntopalautteeseen, niin millä tavalla nyt vakuutate varsinkin nämä kriittisesti suhtautuvat toimijat, että tällä muutoksella ei radikaalisti lähdetä heidän toimintaedellytyksiään ja näiden hankkeiden läpivientiä vaikeuttamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

14.21 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää lunastusluvasta annettuun lakiin muutoksia, joilla täydennetään ympäristövaikutusten arviointia. Taustalla on tämä direktiivi, josta on jo Suomessakin ehditty puhua. Käytännössä tämä tarkoittaa muutoksia voimajohto- ja kaasuputkihankkeiden lunastuslupamenettelyyn. Öljyn tai kemikaalien siirtoputkia koskevia hankkeita ei toistaiseksi ole ollut, minkä vuoksi tämä esitys ei ehkä tunnu niin suurelta muutokselta. Vastaavaa keskustelua on kuitenkin käyty sähköverkkojen osalta erittäin kiivaasti liittyen omaisuudensuojaan.

Suomessa omaisuus on suojattu perustuslailla. Lainsäädännössä on kuitenkin säädetyin edellytyksin annettu mahdollisuus omaisuuden lunastamiseen yleiseen tarpeeseen ja hyvästä syystä. Omaisuudensuojaa on viimeisten vuosikymmenten aikana kavennettu lukuisissa laeissa, joten sen tarkastaminen olisi varmasti paikallaan myös tässä yhteydessä.

Lausuntopalautteessa on oltu huolissaan myös käsittelyaikojen pidentymisestä, mikäli viranomaisille ei taata riittäviä resursseja. Keskusta näkee, että viranomaiset voivat toimia vain silloin, kun nämä tulevat lisärasitteet on resursoitu riittävästi. Täällä on todettu, että se tarkoittaa noin kahdeksan henkilötyövuoden suuruisen lisäresurssin ohjaamista ely-keskukselle, mutta nyt hallitus on antamassa vain neljän henkilötyövuoden resurssin. Toivoisin, että tätä tarkasteltaisiin vielä kriittisesti, jotta emme näivetä niitä prosesseja, mitä ely-keskuksessa menee, varsin tärkeitä hankkeita esimerkiksi uusiutuvan energian osalta.

Lausunnon tuottajista Fingrid Oyj, Energiateollisuus sekä Suomen Tuulivoimayhdistys ovat suhtautuneet kriittisesti myös hankkeen asemakaavan mukaisuutta koskevaan sääntelyyn ja katsovat sen voivan johtaa yhteiskunnallisesti merkittävien sähkönsiirtohankeiden toteuttamisen vaikeutumiseen tai viivästymiseen. Toivon, että ministeriö vielä tarkastelee, ettei tässä tapahdu samalla minkäänlaista nykyistä toimintaa tai lupamenettelymenettelyä hidastavaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kallio.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

14.24 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys vastaa eduskunnalle vuonna 2022 annettua ja sittemmin rauennutta esitystä 109/2022. Esityksen valmistelua koskevassa kohdassa todetaan, että esitykseen on tämän jälkeen tehty vähäisiä lainsäädännön muutoksesta johtuvia ja eräitä muita tarkistuksia.

Arvoisa puhemies! Suomessa menossa olevalla ja jo tapahtuneilla energiasektorin rajulla muutoksilla on ollut ja tulee olemaan merkittäviä maankäytöllisiä vaikutuksia, joihin ei ole osattu ennalta varautua lainsäädännössä. Pelkästään kantaverkon rakentamistarpeet ovat tuhansia kilometrejä niin uutta verkkoa kuin rinnakkaisia verkkoja jo olemassa olevien viereen. Kantaverkon lisäksi on rakennettu ja tullaan rakentamaan valtava määrä tuuli- ja aurinkovoiman vaatimia siirtolinjoja. Kaikki tämä rakentaminen tapahtuu lunastusmenettelyn kautta, jossa maanomistajien asema on lähinnä muodollinen. Mielipiteitä ja toiveita voit esittää, mutta mitään merkitystä niillä ei käytännössä ole.

Kaikessa sähköverkon rakentamisessa on muistettava, että ne rakennetaan aina jonkun omistamalle maalle. Rinnakkaiset verkot maanomistajien maalle, joilta on jo aiemmin lunastettu maata kantaverkon tarpeisiin. Lunastusta paremmin tilannetta kuvaa lahjoittaminen, koska maksettu korvaus on ollut muodollinen. Sähköverkon rakentamisessa on aina muistettava, että se estää maanomistajalta maankäytön käytännössä kokonaan ja ilman kunnollista korvausta sekä ylittää ilman minkäänlaista vaikutusmahdollisuutta maansa käyttöoikeuden menetykseen.

Maanomistajan aseman parantamiseksi on jo useampi hallitus ja eduskunta yrittänyt uudistaa lunastuslakia, myös nykyisessä hallituksessa istuvia ministereitä on ollut näissä mukana. Ikävä kyllä, tuloksia yksikään hallituskokoonpano ei ole saanut aikaiseksi — liekö kyse kyvyttömyydestä vai haluttomuudesta?

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa sivulla 128 luvataan, että ”omaisuudensuojaa kunnioitetaan ja se huomioidaan aiempaa paremmin myös lunastuslainsäädäntöä uudistamalla”. [Jenna Simulan välihuuto] — Sivulla 128. — Tulen keuhuihin ihan kohta. — Sivulla 128, ole hyvä. — Lunastuslain korvauserusteet uudistetaan vahvistamalla omaisuudensuojaa oikeusministeriössä vireillä olleissa hankkeissa toimineen asiantuntija- ja virkamiestyöryhmän ehdotuksen mukaisesti. Omaisuudensuojaa vahvistetaan korottamalla voimansiirtolinjojen lunastamisesta maksettavia korvauksia. Kirjaukset ovat erittäin kannatettavia — tästä tulivat ne keuhut — ja toivon mukaan hallitus laittaa ne ripeästi liikkeelle. Mitään tosiasiallista estettä ei sille ole olemassa. Kyse on tahdosta.

Lunastuslaki täytyy lopultakin uudistaa niin, että se on oikeudenmukainen ja estää toisen maalla liiketoiminnan harjoittamisen ilman asiallista korvausta. Korvauksesta päätettäessä pelkkä nykyisenkaltaisen pinta-alaperusteisen minimikorvauksen korottaminen ei riitä. Nykyinenkään lainsäädäntö ei ole estänyt maksamasta enemmän, mutta minimikorvauksesta on käytännössä tullut maksimikorvaus. Kun ei ole mitään veloitetta maksaa enempää, ei sitä myöskään ole tehty.

Arvoisa puhemies! Kun tuulivoimaa ei toisen maalle saa rakentaa ilman lupaa, on maanomistajien kanssa tehty vapaaehtoisia vuokrasopimuksia. Näihin sisältyy tuottoon perustuva vuosivuokra. Uutena positiivisena ilmiönä on yksittäistapauksia, joissa myös siirtolinjojen osalta on lunastuskorvauksia korotettu vapaaehtoisesti. Nämä poikkeukset eivät kuitenkaan poista tarvetta lainsäädännöllisiin muutoksiin. Kaikki maanomistajat on saatava tasapuolisen kohtelun piiriin.

Maatalouden osalta on esitetty täysin ylimitoitettuja vaatimuksia metsäkatoon liittyen. Ruuan tuottamiseen keinotekoisesti liitettävien metsäkatopelkojen kanssa samaan aikaan on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

rakennettu ja rakennetaan tälläkin hetkellä sähkönsiirtolinjoja ilman järkevää kokonaistarkastelua ja suunnittelua. Keskustelussa ja päätöksenteossa on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle, että jokainen rakennettu linja aiheuttaa metsäkatoa, estää muuta maankäyttöä ja pirstaloi tilarakenteita.

Kuten viime kaudella rauenneen hallituksen esityksen lausumassa tuotiin esille, kaupallisten hankkeiden siirtolinjojen rakentaminen ei automaattisesti täytä yleisen tarpeen vaatimuksia. Kummalliseksi tilanteen tekee se, että tuulivoimahanketta ei lunastustoimituksella voi toteuttaa, mutta sähkönsiirtolinjan voi. Tämä näkyy myös maksettavissa korvauksissa. Voimala-alueen maanomistaja saa asiallisen korvauksen, linjan alle maansa menettävä maanomistaja saa tyytyä epäasialliseen korvaukseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lupaamassa lunastuslain uudistamisessa sekä kaikessa muussa lainsäädäntötyössä on huolehdittava, että maanomistajien kanssa laadittavissa vuokrasopimuksissa sekä maanlunastuksessa huomioidaan maanomistajille maksettavat liiketoiminnan tuottoon perustuvat korvaukset. Lisäksi lupamääräyksessä on huomioitava eri hankkeiden yhteisrakentamiseen liittyvät edellytykset ja kapasiteetin varaukset mahdollisia myöhempiä liittymistarpeita varten. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

14.29 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ympäristöministeri! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta on käsittelyssä.

On täysin selvää, että nykyiset voimalinjat eivät riitä vastaamaan kasvaneeseen kysyntään. Valtaosa uusista linjoista rakennetaan vanhojen rinnalle, mutta myös uusia alueita tarvitaan. Tuhansien kilometrien voimalinjurakat ovat iso asia metsänomistajille ja maanomistajille, tavallisille suomalaisille. Tuhansien maanomistajien maita pakkolunastetaan linjojen alta, ja näissä lunastustoimituksissa vahvistetaan lunastettava omaisuus ja määrätään kertakorvaus siitä. Lain mukaan omistaja saa taloudellisista menetyksistään täyden korvauksen. Tämän korvauksen määrää on kuitenkin tarkasteltava siten, että se on oikealla tasolla ja tosiasiallisesti korvaa menetyksen.

Vaikka maapohja säilyy maanomistajien omistuksessa, voi koko elämä tuhoutua voimalinjarakentamisen myötä. Olen seurannut läheltä tapausta, jossa kaksi perhekuntaa asuu samassa pihapiirissä, asuintalot ja tämä pihapiiri sijaitsevat noin 200 metrin etäisyydellä toisistaan ja näiden väliin Fingrid suunnittelee rakentavansa jo toisen 400 kilowatin voimajohdon. On aivan selvää, että tämä vaikeuttaa näiden perheiden ja elinkeinojen mahdollisuuksia jatkaa tässä paikassa. Fingrid tosiaan suunnittelee toteuttavansa hankkeen huolimatta perustelluista kannanotoista ja vastoin niitä, ja niitä ovat maanomistajien lisäksi antaneet kunta, liitot, kyläläiset ja kalastajat. Kaikki edellä mainitut lausunnonantajat edellyttävät, että valtioneuvosto ei myönnä Fingridille lunastuslupaa ja että Fingridin tulisi valita ylityskohdaksi jokin toinen vaihtoehto.

Edeltävissä puheenvuoroissa otettiin myös kantaa tähän, että ei voi olla niin, että Fingrid tavallaan sivuuttaa täysin maanomistajat, kunnat ja liitot ja muut toimijat ja maanomistajat eivät pääse tähän keskusteluprosessiin mukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

On erittäin tärkeää, että nyt huolehditaan siitä, että omaisuudensuoja ei heikkene, maanomistajia kohdellaan tosiasiallisesti tasapuolisesti, kuullaan ja nämä korvaukset asetetaan oikealle tasolle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pitko.

14.32 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lainsäädäntö ympäristövaikutusten arvioinnin muuttamisesta liittyy kiinteästi tuulivoimaan ja johtokäytäviin, mitä paljon ollaan rakentamassa Suomeen liittyen vihreään siirtymään. Me tarvitsemme paljon lisää uusiutuvaa energiaa, ja se tulee myös näkymään meillä yhä voimakkaammin, ehkä jopa maanomistajien kanssa käytävinä kiistoina mutta myös metsäkatokysymyksenä. Suomessa aiheutuu vuosittain noin 14 000 hehtaaria metsäkatoa. Siitä noin puolet aiheuttaa rakentaminen ja noin kolmasosan maatalous. Tämä vihreän siirtymän vaatima tila on melko pieni osa tästä, mutta koska se on kasvava, niin totta kai siitäkin on hyvä keskustella.

Meidän tulisikin ottaa käyttöön konkreettisia ohjaustoimia, jotta me pystytään hillitsemään sitä metsäkatoa, mitä pystytään hillitsemään. Yksi konkreettinen keino olisi ottaa käyttöön maankäytön muutosmaksu. Se hillitsisi metsän ottamista toiseen käyttöön, jossa se lopullisesti kaadetaan, eikä uutta istuteta tilalle, silloin kun on olemassa toinen paikka sille, eli edullisempi paikka, koska ei tarvitsisi maksaa sitä maankäytön muutosmaksua sen ottamisesta. Myös velvoittava ekologinen kompensatio auttaisi siinä, että se ohjaisi hankkeita sijoittumaan sellaisiin paikkoihin, joilla on vähemmän ekologisia vaikutuksia kuin sillä, jonka vaikutukset sitten tulisi kompensoida jossain toisaalla.

No, isossa mittakaavassa meidän täytyy kuitenkin muistaa se, että aurinko- ja tuulienergian päästöt, kun ottaa huomioon myös niiden aiheuttaman metsäkadon ja siitä koituvat päästöt, ovat aivan pieni murto-osa, jopa sadasosa, verrattuna fossiilisiin polttoaineisiin, joten isossa mittakaavassa meillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin rakentaa merkittävä määrä uutta tuulivoimaa ja aurinkovoimaa Suomeen. [Petri Huru: Sekä ydinvoimaa!] Pitäisi olla kuitenkin niin, että metsäkadon vaikutukset aina minimoitaisiin. Esimerkiksi aurinkopaneelit ja aurinkopuistot tulisi ensisijaisesti rakentaa jo rakennettuihin ympäristöihin, ja tuulivoiman osalta johtokäytäviä tulisi rakentaa samoille väylille ja rakentaa ne niihin paikkoihin, joissa ne eivät pirsto luontoalueita. Valitettavasti tällä hetkellä edes luonnontilaiset metsät eivät ole suojassa tältä rakentamiselta, ja siihen me tarvittaisiin enemmän ohjausta ja sääntelyä, samalla kun me tarvitsemme sitä uusiutuvaa energiaa lisää. Kysyisinkin paikalla olevalta ministeriltä: onko tarkoituksena ottaa käyttöön tällaisia taloudellisia ohjauskeinoja näiden johtokäytävien saamiseen järkeviin paikkoihin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

14.35 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puheenjohtaja! Voi todeta, että kerrankin olen josain määrin samaa mieltä vihreiden kanssa: kyllä tuulivoiman ja siihen liittyvien johtokäytävien ja lunastuslupalain osalta on tärkeää, että korvaus nimenomaan on oikeanmukaisessa suhteessa siihen, mitä metsänomistaja ja kunnat saavat. Itse asiassa metsä tuottaa tällä hetkellä parhaiten, kun sen vuokraa tuulivoimalle. Tähän sisältyy tietysti metsänkäytön suhteen ja metsäteollisuuden suhteen tiettyjä riskejä, ja itse asiassa koko vihreään siirtymään sisältyy samankaltaisia riskejä kuin mitä liiallinen Venäjä-riippuvuus kaasun suhteen toi tullessaan. Mikään mylly täällä ei pyöri eikä yksikään aurinkopaneeli kerää säh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

köä, ellei Kiinasta tule maamineraaleja. Ja vaikka minkänäköisiä lainsäädäntömuutoksia Euroopan unioni ja Suomi tekevät, niin tätä riippuvuutta ei tulla missään nimessä korvaamaan lopullisesti — vaikka kuinka paljon kaivoksia tehdään sekä Suomeen että Euroopan unionin alueelle.

Arvoisa puhemies! Tilanne ennen vaaleja oli aika useassa vaalitulaisuudessa se, että juuri tämä lunastuskorvaus koettiin epäoikeudenmukaiseksi siihen verrattuna, mitä kunta saa ja mitä saa se metsänomistaja, joka vuokraa tai myy metsänsä tuulivoimapuistoksi. Nämä vuokrat saattavat kohota vuosien mittaan jopa monikymmenkertaisiksi, mutta se lunastuslaki oli jämähtänyt ja antoi vaan sille, jonka maiden läpi nämä johtolinjat vietiin, aika vähän käteen verrattuna näihin, jotka voittivat paljon. No, ei tämä ole kateutta, vaan enemmänkin tämä on oikeudenmukaisuutta, että meidän täytyy varmaan valiokunnassa sitten pohtia, missä määrin ja mille tasolle nämä korvaukset tulevat. Ja ministeri varmaan kommentoi.

Mutta yksi kommentti, minkä minä haluan lähinnä tuoda esille, ja haluan ehkä kysyäkin ministeriltä, mitä mieltä hän siitä on: Kun meillä tunnetuista syistä on vaikeaa rakentaa tuulivoimaa nimenomaan Itä-Suomeen, vaikka siellä on erinomaisia Tuuliatlaksen mukaisia alueita, mistä saataisiin paljon energiaa talteen, niin onko mahdollista miettiä sitä, että siellä Itä-Suomessa keskityttäisiinkin enemmän aurinkovoimaloihin, koska Itä-Suomi on käsitteäkseni yhtä etäällä auringosta kuin Lappi tai joku muu alue Suomessa eli sitä energiaa saadaan sieltä kyllä tarpeeksi? Sitten kun mennään tähän vetytalouteen, niin jos olen oikein ymmärtänyt, vedyn valmistaminenhan on sähkön varastointia, tosin aika heikolla hyötysuhteella, ja silloin meidän pitäisi miettiä sitä, onko se nyt oikeasti vain vihreä vety vai myös pinkki vety — joka on tuotettu ydinvoimalla — ja mitä ero niissä on sen lopputuotteen kanssa, kun me pyritään päästöjä vähentämään. Näin ollen kysymys kuuluu, olisiko parempi Itä-Suomessa keskittyä aurinkopaneeleihin. Ne ovat ehkä jossain määrin väestön kannalta hyväksyttävämpiä kuin isot tuulivoimapuistot herkällä luontoalueilla. Ja edelleen mietin, pystytäänkö tekemään niin, koska oikea vetytalous vaatii sekä tuulivoimaa että aurinkovoimaa että ehkä ydinvoimaa, eli rajoittaako EU liikaa meitä ikään kuin pinkin ja vihreän vedyn [Puhemies koputtaa] valmistamisen näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Mykkänen.

14.38 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua. Ensinnäkin on todettava, että tämä nyt käsillä oleva HE koskee siis näitä lunastusmenettelyn kohteena olevien toimintojen ympäristövaikutusten sääntelyjä ja siis yvadiktiivin täytäntöönpanoa, joka koskee jo rikkomusmenettelyssä olevaa osiota. Tämän takia hallitus katsoo, että viedään tämä nyt tästä läpi, niin että ei rikkomusmenettelyssä viit-sitä olla tarpeettoman pitkään. Samaa aikaan oikeusministeriön puolella ovat nämä lunastuskorvauksia koskevat, poliittisesti äärimmäisen tärkeät ja omaisuudensuojaa koskevat tärkeät muutokset menossa, jotka nekin ovat kyllä olleet pitkään valitettavasti jumissa tässä valtakunnassa, mutta hallitusohjelman mukaisesti tullaan nyt nostamaan ne lunastuskorvaukset kohtuullisemmalle tasolle. [Petri Huru: Juuri näin!] Kuten täällä nyt edustajat Kallio, Seppänen, Eestilä ja moni muukin sanoivat, niin toivomme, että hallitus voi tämän esityksen lähitulevaisuudessa eduskuntaan tuoda.

Lausuntopalautteessa todella on kiinnitetty huomiota resurssitarpeeseen näiden tätä lakia koskevien muutosten yhteydessä, ja sinänsä tässä on nyt se onnellinen tilanne, että elin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2023 vp

keino-, ympäristö- ja liikennekeskuksille eli elyille on myönnetty neljä henkilötyövuotta lisää tämän valvontatehtävän toimeenpanoon ja työ- ja elinkeinoministeriössä on hallitusohjelman yhteydessä tehdyllä resurssien siirrolla mahdollistettu yhden lisähenkilön oleminen tässä lunastusmenettelypuolessa — eli sinänsä lunastuksien päätöksentekoa ministeriön päässä nopeutetaan, ei hidasteta, mitä jatkoon tulee.

Tässä edustajat Kallio ja Pitko ja eräät muutkin nostivat esiin huolen metsäkatoon ja investointien ympäristövaikutuksiin, syrjäyttäviin vaikutuksiin liittyen. Siihen puoleen nimenomaan tämä hallituksen esitys hieman tuo lisää mahdollisuuksia tarttua, koska tässä on nimenomaan sisältönä se, että olisi mahdollista näihin lunastuslupiin liittää ympäristövaikutuksia koskevia ehtoja nykyistä enemmän, kuten erilaisten siirtolinjojen sijoitteluun liittyviä metsäkatovaikutuksia koskevia ehtoja.

Maankäytön muutosmaksusta useat edustajat kysyivät. Se on sinänsä maa- ja metsätalousministeriön lainsäädäntöä, mutta tämä maankäytön muutosmaksun tarve on menossa vaikutusarviointiin, kuten hallitusohjelmassa on sovittu, ja sen jälkeen hallitus harkitsee, onko se oikeasuhtainen ja toimiva keino vaikuttaa siihen, että maa- ja metsätalouuskäytöstä metsämaata siirtyy esimerkiksi energiakäyttöön.

Mitä tulee erityisesti Itä-Suomen kysymyksiin, niin ehkä ihan lyhyesti totean sen osalta, että sinänsä varmaan joka tapauksessa käy niin, että Itä-Suomessa painottuvat enemmän muut energiamuodot kuin tuulivoima, vaikkakin hallitus pyrkii... Itse asiassa juuri tällä viikolla olemme puolustusministeri Häkkäsen kanssa tehneet yhteistyötä niiden kysymysten ratkaisemiseksi, jotka liittyvät tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseen. Mitään täydellistä ratkaisua ei ole, mutta eteenpäin.

Mitä tulee verkkosähkön käyttöön, niin koska se on koko valtakunnalle tärkeä asia, voin todeta näin energiaministerin ominaisuudessa, että on erittäin tärkeää Suomen tehdä töitä sen eteen, että kun meillä on yli 90-prosenttisesti fossiilivapaa sähköntuotanto, niin verkkosähkö olisi myös vihreän vedyn lähteenä mahdollinen. Nyt aivan hiljattain sovittu uusiutuvan energian direktiivin kolmas muutospaketti tämän suuntaisen tulkinnan mahdollistaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.